

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาถึงการรับรู้และความพร้อมของมารดาหลังคลอดที่มีผลต่อการให้นมแม่สำหรับบุตรในระยะ 6 เดือนแรก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ดังมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มารดาที่คลอดบุตรทั้งคลอดปกติทางช่องคลอดและวิธีผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ซึ่งเข้าพักรักษาหลังคลอดบุตรที่หอผู้ป่วยพิเศษ 5 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 168 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (บุญธรรม กิจปริดาภิรุตย์.2531, อ่างใน วินัส สืบศรี, 2538) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 119 คน เป็นมารดาหลังคลอดซึ่งพบุตรที่มีอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี มาตรวจและฉีดวัคซีนที่งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ดัดแปลงมาจากแบบสัมภาษณ์ของวินัส สืบศรี (2538) มีเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนวันหยุดลาพักหลังคลอด รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร วัน เดือน ปีเกิดของบุตรคนสุดท้าย เพศของบุตรคนสุดท้าย น้ำหนักแรกคลอดของบุตรคนสุดท้าย เวลาที่เริ่มให้นมบุตรครั้งแรก ชนิดของนมที่ให้ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน การให้นมแม่อย่างต่อเนื่อง ชนิดของนมที่ให้สำหรับบุตรระยะ 6 เดือน ถึง 12 เดือน และการหยุดให้นมแม่ จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอด ประกอบด้วย ข้อมูลเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอด มีข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ คำตอบแต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบแบบวัดชุดนี้ต้องเลือกเพียงคำตอบเดียว โดยใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนด ดังนี้ คือ

มากที่สุด หมายถึง การรับรู้ของการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอดใน ระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง การรับรู้ของการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอดใน ระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง การรับรู้ของการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอดใน ระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง การรับรู้ของการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอดใน ระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง การรับรู้ของการเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนมของมารดาหลังคลอดใน ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความพร้อมของมารดาหลังคลอดที่มีผลต่อการให้นมแม่สำหรับบุตรในระย 6 เดือนแรก

โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ดัดแปลงมาจากการศึกษาเรื่องความพร้อมของมารดาที่มีผลต่อการให้นมแม่สำหรับบุตรในระย 6 เดือนแรก ของวินัส สืบศรี (2538) ประกอบด้วยความพร้อมด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และความพร้อมด้านสิ่งสนับสนุนตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์และระยะเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

ความพร้อมด้านร่างกายขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ สภาวะสุขภาพ การพักผ่อนนอนหลับ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และการงดอาหารที่ไม่มีประโยชน์ สำหรับความพร้อมด้านร่างกายขณะเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ได้แก่ สภาวะสุขภาพ การพักผ่อนนอนหลับ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และการงดอาหารที่ไม่มีประโยชน์ จำนวน 8 ข้อ

ความพร้อมด้านจิตใจตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์และระยะเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ได้แก่ ความรู้สึกดีใจเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ ความตั้งใจเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ การพักผ่อนคลายเครียดด้านจิตใจ สำหรับความพร้อมด้านจิตใจขณะเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ได้แก่ เต็มใจที่จะเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ การพักผ่อนคลายเครียดด้านจิตใจ และการให้บุตรคุณนมทำให้เสียรูปทรงของเต้านม จำนวน 6 ข้อ

ความพร้อมด้านสิ่งสนับสนุนตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ เช่น ประสบการณ์ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ การได้รับความรู้ หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ กำลังใจจากสามีใน

การกระตุ้นในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ สำหรับความพร้อมด้านสิ่งสนับสนุนระยะเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ เช่น กำลังใจจากสามีในการกระตุ้นในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ การกระตุ้นและสนับสนุนให้เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการได้รับข้อมูลและข่าวสารจากสื่อต่างๆ จำนวน 6 ข้อ โดยมีการเลือกตอบ ใช่/ไม่ใช่

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมสุขภาพเด็กและทารก และผู้ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารก เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้มีความเหมาะสมด้านภาษาและชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มมารดาหลังคลอดทั้งคลอดปกติทางช่องคลอดและผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องของหอผู้ป่วยพิเศษ 5 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ในส่วนของการรับรู้และความพร้อม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.71 และ 0.77 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการด้านจริยธรรมการวิจัยสาขาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากนั้นผู้ศึกษาทำหนังสือขออนุญาตหัวหน้าคลินิกสุขภาพเด็กดี งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และขอความร่วมมือในการศึกษา ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบรับหรือปฏิเสธการให้ความร่วมมือโดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น และสามารถออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะนำไปวิเคราะห์และนำผลการศึกษาไปเผยแพร่ในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย พร้อมทั้งขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับอนุญาตในการรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าคลินิกสุขภาพเด็กดี งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินงานและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในมารดาหลังคลอดทุกคนที่คลอดที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่และพ่อบุตรที่มีอายุ 6-12 เดือนมาตรวจสุขภาพและรับวัคซีน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่จัดเก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนการนำข้อมูลไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของการรับรู้และความพร้อมของมารดาหลังคลอดที่มีผลต่อการให้นมแม่สำหรับบุตรในระยะ 6 เดือนแรก วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน